

JÁKOBŮV SEN

Jak je tomu s tím Jákobem?

„*Jákob byl muž bezúhonný*“, praví Písmo na počátku vyprávění o Jákobovi, jednom ze tří praotců Izraele (byli jimi Abraham, Izák a Jákob). Téměř čtvrtina 1M se Jákobovi věnuje; tak je důležitý. A když jeho příběhy začínají, mluví se o Jákobovi tak, že se chce zvolat: „Toť bude asi vzor všech ctností“. Je to muž bezúhonný. To jeho o píd' starší dvojče Ezau se ukazuje jako jinačí ptáček: „*stal se Ezau mužem znalým lovu, mužem pole*.“ Ezau byl asi divoch, který nevykl usedlému životu ve stanech. Cítil potřebu dobrodružství, adrenalinu, vyrážel do divočiny lovit. Ezau také spojil svůj život s nedobrymi manželkami s pohanskými mravy, čímž způsobil mnohá trápení svým rodičům. Nový zákon to nakonec řekne velmi ostře: Ezau byl „nevěrný a bezbožný“ (Žd 12,16).

To Jákob je jistě jiný, klidný, bezúhonný. Dva naprosto protikladné živly. Ano, něco na tom bylo. Ale Jákob, rozhodně aspoň zpočátku, také nebyl vůbec dokonalý. Náznak toho nese už samo jeho narození a jeho jméno které dostal. Víme, jak se Ezau s Jákobem narodili. První vyšel z matky Ezau, ale hned za ním, nedočkavě, Jákob. A hle, jaký to zajímavý zjev. Jákob zaostává, ale jakoby se s tím nechtěl smířit. Drží svého staršího bratra za patu. Proto dostal jméno Jákob. Biblická jména jsou často významná. Mají v sobě nějaké poselství. Jméno Jákob je odvozeno z heb. „akav“ - držet (za patu), „akev“ je „pata“. Ale to slovo může znamenat také „jednat úskočně“. Vskutku vhodné jméno pro Jákoba. Opravdu při svém narození držel svého bratra za patu, jakoby jej chtěl předhonit a sám se stát prvorozeným. A to, co bylo při jejich narození jen symbolem, se v dospívání stalo skutečností. Jákob se nechtěl smířit s tím, že je druhorozený. Chtěl víc. Chtěl právo prvorozeného. Nakonec je přece získal, ale ke slávě mu to nebylo.

Získal to právo ne právě čestně. Nejprve využil bratrovy naprosté vyčerpanosti po lovu. Jákob míchá čočku v kotli a Ezau, k smrti znaven žádá: Dej mi trochu. Jákob mu dá, ale pod podmínkou, že se zřekne práva prvorozeného. Ezau souhlasí. Oba selhávají. Jákob zneužívá slabosti svého bratra a Ezau pohrdá prvorozenstvím pro mísu čočky. Za druhé, když chce starý, vetčný a slepý otec Izák udělit požehnání Ezauovi, lstivě se k němu vetře Jákob a předstírá, že je Ezau. Izák mu nic netuše požehná.

Pěkný to Jákob. Prý bezúhonný. Možná většinu času ano, ale minimálně dvakrát dostal svému dvojnásobnému jménu: Ten „držící za patu“ se stává „úskočným“ Jákobem. A co, Ezau? Připraven o požehnání se rozhoduje mladšího bratříčka zabít. Jákob musí prchnout. A prchá k matčiným příbuzným na sever do země aramejské.

Jákobův sen

Tak Jákob vyrazil na cestu. Zastavil se pak na jednom místě, neboť už se setmělo. Tomu místu následně dává jméno Bét – el: „Dům Boží“. Proč to místo pojmenoval zrovna takto?

Bylo to na základě jedné zvláštní události, která se mu tam stala. Jákob si vybral pohodlný kámen, dal si ho pod hlavu jako polštář a usnul. A ve snu najednou uviděl něco velice podivuhodného: „*Hle, na zemi stojí žebřík, jehož vrchol dosahuje k nebesům, a po něm vystupují a sestupují poslové Boží*“ (v. 12). Viděl žebřík, který spojuje nebe se zemí. Nad ním sám Hospodin. Pán Bůh sám se Jákobovi zjevuje, ukazuje mu něco ze své slávy. V tu chvíli se Bůh s Jákobem spojil, navázal s ním kontakt, a to velice osobní – asi poprvé v Jákobově životě, protože se mu představuje kdo je: „*Já jsem Hospodin, Bůh tvého otce Abrahama a Bůh Izákův*“ (v. 13). Jákob zřejmě o Pánu Bohu dost slyšel. Víra v Hospodina se předává již třetí generaci. Jákob jistě mnohé o Hospodinu již slyšel, snad v něj již sám věřil. Ale nyní měl asi první příležitost setkat se s ním osobně.

Osobní setkání s Bohem. Různým způsobem se Bůh lidem zjevoval a zjevuje. A bývá to tak, že z informací „o“ Bohu náhle dojde k setkání „s“ Bohem. Velmi osobně, velmi hluboce. Někomu opravdu může Bůh dát zvláštní zkušenost, nějaké vidění, nějaký zvláštní prožitek. Ale častěji jde o Boží oslovení méně nápadné, ale přece hluboké, kdy se Bůh dotkne něčeho hluboko ukrytého uvnitř nás. Uzdraví nějakou ránu nebo třeba zatřese naším ospalým svědomím. Něco se v naší mysli a v našem srdci odehraje. Něco, co nás změní. Něco se v nás pohne, posune a my už nejsme stejní jako před tím.

Zde se Pán zjevuje Jákobovi zvláštním způsobem. Jákob vidí žebřík, anděly a nad tím vším – Hospodin Pán. Proč zrovna žebřík? Je to podobné jako s mostem. Most spojuje dva břehy, žebřík spojuje dvě místa. A užití žebříku je v tomto případě zvlášť příhodné, neboť spojuje vyšší místo s nižším. Zde dokonce nebe se zemí. Bible ukazuje, že mezi nebem a zemí, mezi Bohem a člověkem, je propast. Aby se člověk dostal k Bohu, propast musí být překonána. Někdy se lidé snaží sami si vystavět žebříky do nebe. Stupínek po stupínku staví žebřík zásluh a dobrých předsevzetí, ale nebe přece v nedohlednu. Významné v tomto vidění ale je, že ten žebřík nestaví Jákob. Spíše Bůh sám ho postavil na zem. Ten žebřík se pak stává hlubokým symbolem Boží milosti. Bůh sám, ne člověk, otevírá nebe a činí ho přístupným. Překonává tu

propast. Jákob se vyprofiloval jako podvodník a štvanec. Sám od sebe, se svými kvalitami, by se k Bohu nikdy nedostal. Ale Bůh sám mu udílí milost. Zjevuje se mu a ukazuje, že i pro něj, který podvedl bratra i otce, je nebe otevřené. Svou milost Bůh kromě tohoto vidění žebříku stvrzuje i slovem zaslíbení: „*Zemí, na níž ležíš, dám tobě a tvému potomstvu. Tvého potomstva bude jako prachu země. Rozmůžeš se na západ i na východ, na sever i na jih. V tobě a v tvém potomstvu dojdou požehnání všechny čeledi země*“ (v. 13-14). Už Jákobův děd Abraham dostal toto zaslíbení, po něm Jákobův otec Izák a nyní i on sám, snad nejprovinilejší ze všech praotců – úskočný Jákob. Zaslíbení není vázáno na Jákobovu dokonalost. ta právě dostala ukrutnou ránu. Jen Boží milost a odpuštění disponují Jákoba k tak slavnému zaslíbení.

A aby té Boží milosti nebylo málo, Bůh mluví k Jákobovi dále. Už mu ukázal otevřenou cestu do nebe, už mu potvrdil zaslíbení daná jeho otcům. Ale kromě toho říká Jákobovi: „*Hle, já jsem s tebou. Budu tě střežit všude, kam půjdeš, a zase tě přivedu do této země. Nikdy tě neopustím, ale učiním, co jsem ti slíbil*“ (v. 15). Pak se Jákob probudil a byl z toho všeho samozřejmě překvapen a naplněn bázní. To není jen tak, tak bezprostředně slyšet Boží hlas. To s člověkem dost zacloumá. Člověk si připadá maličký a bezvýznamný.

Tak ráno Jákob vzal onen kámen, na kterém spal a učinil z něj posvátný sloup na počest a památku svého setkání s Bohem, a pojmenoval to místo Bét-el: Dům Boží, protože si řekl – „*Jistě je na tomto místě Hospodin a já jsem to nevěděl*“ (v. 16). Jak často se potkáváme s Bohem a musíme s Jákobem vyznat: Byl to Bůh a já to nevěděl. Možná až časem, kdy dozrajeme, kdy se nám pootevřou oči, uvidíme zpětně ve svém životě mnohé *vestigia Dei*, stopy Boží.

Jak Jákob reaguje

Nejprve správně - bázní. Cítí hluboké pohnutí a úctu k Bohu. Ale následně reaguje přece také ještě poněkud nezrale: „*Bude-li Bůh se mnou, bude-li mě střežit na cestě, na níž jsem se vydal, dá-li mi chléb k jídlu a šat k odívání a navrátím-li se v pokoji do domu svého otce, bude mi Hospodin Bohem. Tento kámen, který jsem postavil jako posvátný sloup, stane se domem Božím. A ze všeho, co mi dáš, odvedu ti poctivě desátky*“ (v. 20-22). Čekali bychom po takovém vidění a oslovení Božím možná jinou reakci. Čekali bychom, že Jákob padne před Bohem a řekne: *Totus Tuus Ego Sum* - Jsem cele Tvůj. Ano, Jákob se Bohu odevzdává a přijímá jej za „svého“ Boha. Ale nemůžeme tam nevidět, že tak nečiní úplně bez podmínek. Bude-li Bůh se mnou, dá-li mi chléb a vše – pak bude mým Bohem. To je slovník obchodního jednání, ne bezvýhradné oddanosti. Walter Luthi dokonce říká: že tu jde o „úlisné smlouvání s Bohem“. Jákob klade bohu podmínky. Ještě nedozrál. To až později. Až sám projde těžkou Boží školou pokory, kdy sám bude několikrát krutě podveden a až svede boj s Hospodinem u potoka Jabok a bude bezvýchodně raněn. Tam se definitivně přetaví z úskočného Jákoba na Izraele (toto jméno znamená „Zápasí Bůh“). Zatím Jákob sám zápasí a rozdává nečestné rány, anebo klade Bohu podmínky. Pak se však struska odtaví a Jákob cele před Bohem kapituluje a zvolá: *Nepustím tě, dokud mi nepožehnáš*. Tam konečně opravdu zvítězí a nebude to vítězství s pachutí lsti či vypočítavosti. Tam totiž zvítězí sám nad sebou. On prohraje a Bůh zvítězí. A v této prohře paradoxně najde svou vlastní svobodu.

Kříž Kristův – žebřík do nebe

* Tak je to příběh o setkání Jákoba s Bohem. Nebo spíše Boha s Jákobem. Bůh nám často jde naproti, sami od sebe bychom jej nikdy nehledali. I s námi se Bůh setkává – možná ne jako s tím Jákobem, ale přece stejně platně.

S námi se Bůh setkává především v Ježíši Kristu. V Janově evangeliu čteme zajímavá a nám dnes již povědomá slova Ježíšova: „*Amen, amen, pravím vám, uzříte nebesa otevřená a anděly Boží vystupovat a sestupovat na Syna člověka*“ (J 1,51). Zase tu vidíme nebesa otevřená a vystupující a sestupující anděly. Jako u Jákoba. Jen ten žebřík chybí. Ale chybí opravdu? Ne tak docela. Jen má jinou podobu. Podobu Syna člověka, Ježíše, našeho Pána. Jeho kříž se stal tím žebříkem, spojujícím nebe se zemí. Jan říká, že kdo na Ježíše ukřižovaného ve víře pohledí, bude zachráněn. Ježíš je tím žebříkem. Kdo v něj věříš, je pro tebe nebe otevřené. Kdo ještě nevěříš, jsi k tomu zván.

Kdo ve víře a s oddaností hledí na Ježíše, mění jej to z všelijak úskočného Jákoba v Izraele, toho, za nějž zápasí Bůh sám.

* A máme-li takového Pána – toho Ježíše, který spojuje nebe se zemí, smíme přijmout i slovo zaslíbení dané Jákobovi. Bůh mu řekl: „*Hle, já jsem s tebou. Budu tě střežit všude, kam půjdeš*.“ A nám Pán ježíš, než odešel zpět k Otci do nebe, řekl: „*A hle, já jsem s vámi po všechny dny až do skonání tohoto věku*“. To zaslíbení dané jednotlivci Jákobovi se tu rozšiřuje na všechny, kdo v Ježíše složili svou naději.

28.2.2010 Michal Žemlička